

MARKNADSDOMSTOLEN

DOM

2009:40

2009-12-21

Dnr C 11/09

KÄRANDE

Svenska Jägareförbundet,
Öster Malma,
611 91 Nyköping
Ombud: advokaten S. B.,
Advokatfirman Delphi, Box 1432,
111 84 Stockholm

SVARANDE

L-O L. i Nässjö AB,
Möbelvägen 17,
571 75 Fredriksdal

SAKEN

Marknadsföring av vildsvinsfällor

DOMSLUT

1. Marknadsdomstolen förbjuder L-O L. i Nässjö AB vid vite av sjuhundrafemtiotusen (750 000) kr att marknadsföra fällorna Enkel Fälla och Genomgångsfälla med referensnummer L 114 respektive L 115 – oavsett vilken annan beteckning dessa ges – om inte L-O L. i Nässjö AB kan visa att fällorna omfattas av beslut om typgodkännande av Naturvårdsverket.

2. L-O L. ska ersätta Svenska Jägareförbundet dess rättegångskostnader med etthundra-sjuttiofemtusen (175 000) kr, avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för Marknadsdomstolens dom till dess betalning sker.

YRKANDEN

Svenska Jägareförbundet har – såsom det slutligen bestämt sin talan – yrkat att Marknadsdomstolen ska förbjuda L-O L. i Nässjö AB (L-O L.) att vid vite av 750 000 kr marknadsföra fällorna Enkel Fälla och Genomgångsfälla med referensnummer L 114 respektive L 115 – oavsett vilken annan beteckning dessa ges – om inte L-O L. kan visa att fällorna omfattas av beslut om typgodkännande av Naturvårdsverket.

L-O L. har bestritt yrkandet.

Båda parter har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

BAKGRUND OCH RÄTTSLIG REGLERING

L-O L. är ett familjeföretag som drivs av L-O L. och som tillverkar och utvecklar fångstutrustning för djur, bl.a. vildsvinsfällor. Bolaget hade räkenskapsåret 2007–2008 en omsättning om knappt en miljon kr.

Svenska Jägareförbundet är en riksomfattande organisation som består av bl.a. länsjaktvårdsföreningar. Organisationen har till syfte att bl.a. arbeta för den svenska jakttraditionen och god etik inom jakten. Den har även vissa officiella uppgifter. Vidare säljer Svenska Jägareförbundet jakttillbehör såsom fångstutrustning.

I 30 § jaktlagen (1987:259) stadgas att vid jakt får bara användas de vapen och jaktmedel i övrigt som regeringen föreskriver. Vidare stadgas att regeringen får föreskriva att jaktmedel ska vara typgodkänt. Enligt 43 § jaktlagen kan den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 30 § i samma lag dömas för jaktbrott. Av 11 § jaktförordningen (1987:905) framgår att fångstredskap ska vara av godkänd typ för att få användas och att Naturvårdsverket efter samråd med Statens jordbruksverk prövar frågor om godkännande av fångstredskap. Naturvårdsverket har, enligt 43 § Naturvårdsverkets Författningssamling (2002:18), NFS, möjlighet att bevilja undantag (dispens) i fråga om kravet på typgodkännande. Det är tillåtet för envar att bygga sin egen fälla enligt beslutet om typgodkännande och i 26 § första stycket 1 NFS stadgas att "[f]ångstredskap skall vara tillverkat i enlighet med Naturvårdsverkets beslut om typgodkännande".

L-O L. har ansökt om typgodkännande av två stycken vildsvinsfällor – en s.k. enkelfälla och en s.k. genomgångsfälla – tillverkade i plåt. Dessa har fått referensnummer L 114 och L 115 av Naturvårdsverket. Det finns för närvarande en typgodkänd fälla för fångst av vildsvin. Den har beteckningen L 112 och heter ”Sinkabirum kombi” och enligt ritningarna är den tillverkad huvudsakligen av trä.

Jordbruksverket har i samrådsförfarandet tillstyrkt att fällan L 114 ska typgodkännas. Naturvårdsverket har dock inte typgodkänt de aktuella fällorna. I beslut har Naturvårdsverket uttalat att i avvaktan på resultatet av ett projekt som syftar till att testa levandefångstredskap för vildsvin kommer ytterligare tillstånd eller typgodkännanden inte att ges.

Den påtalade marknadsföringen har bestått i att L-O L. på företagets webbplats, ww.lotin.se, och på annonsmarknaden www.blocket.se marknadsfört de två aktuella vildsvinsfällorna. På företagets webbplats har ursprungligen påståtts att vildsvinsfällorna erhållit typgodkännandenumren L 114 och L 115. Därefter har texten ändrats varvid angetts bl.a. att något typgodkännande inte erhållits men att dispens kan sökas från en namngiven tjänsteman vid Naturvårdsverket, att fällorna får användas för fångst av räv och grävling och att man får avliva de andra djur som råkar hamna där. Numera har L-O L. upphört med marknadsföringen av vildsvinsfällorna på sin webbplats.

Marknadsdomstolen har den 20 maj 2009 interimistiskt förbjudit L-O L. att vid vite av 750 000 kr marknadsföra fällorna Enkel Fälla och Genomgångsfälla med referensnummer L 114 respektive L 115 – oavsett vilken annan beteckning dessa ges – om inte bolaget kan visa att fällorna omfattas av beslut om typgodkännande av Naturvårdsverket.

GRUNDER OCH UTVECKLING AV TALAN

Svenska Jägareförbundet

L-O L. marknadsföring är otillbörlig enligt 5 § marknadsföringslagen (2008:486), MFL, på grund av den s.k. lagstridighetsprincipen. Av denna princip följer att marknadsföring för att vara tillåten ska vara förenlig med övrig lagstiftning. Enligt jaktlagen och jaktförordningen är det inte lagligt att använda de aktuella fällorna eftersom de inte är typgodkända. Den som ändå använder fällorna riskerar att göra sig skyldig till jaktbrott. Vid marknadsföringen har inte L-O L. upplyst om att fällorna är olovliga att använda. Att det finns en begränsad

möjlighet till dispens har ingen betydelse. Naturvårdsverket har avslagit begäran om dispens avseende användande av de aktuella fällorna och därvid uttalat att i avvaktan på en utvärdering kommer inga ytterligare tillstånd eller beslut om typgodkännande att meddelas.

Vidare är marknadsföringen otillåten enligt punkten 9 i den s.k. svarta listan (bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG). Denna punkt stadgar att det är otillbörligt att skapa intryck av att det är lagligt att sälja en produkt när så inte är fallet.

L-O L.

Svenska Jägareförbundet konkurrerar med L-O L. om att tillverka fällor och snedvrider konkurrensen genom att dumpa priserna. Svenska Jägareförbundet säljer för övrigt fällor avseende andra djur än vildsvin som inte är typgodkända. L-O L. är utsatt för en smutskastningskampanj. Svenska Jägareförbundet har en dold agenda eftersom det vill minska användningen av vildsvinsfällor och samtidigt underblåser illegal inplantering av vildsvin. I Naturvårdsverkets fällgrupp ingår Svenska Jägareförbundets jurist, som kan påverka den uppkomna situationen, vilket förhållande alltså utgör jäv.

Det har varit ett långt arbete med att ta fram prototyperna till de aktuella fällorna. Under arbetet har L-O L. haft underhandskontakter med T. S. vid Naturvårdsverket. T. S. är Naturvårdsverkets främste expert på området och har arbetat med dessa frågor i 20 år. Han är dock för närvarande sjukskriven.

T. S. har tillstyrkt ett godkännande av fällorna. Även Jordbruksverket har tillstyrkt att fällorna ska godkännas. T. S. chef, S. L., har dock – av oklar anledning – en annan uppfattning och vägrar att fatta något beslut om typgodkännande. De aktuella fällorna L 114 och L 115 borde typgodkännas eftersom de funktionellt sett är bättre än L 112. Bolaget agerade i god tro och litade på T. S. uppgift om att fällorna skulle komma att erhålla typgodkännande.

Under alla omständigheter kan L 114 och L 115 anses godkända som fällorna L 58 respektive L 57, vilka gäller räv och grävling. Följaktligen kan fällorna användas på mer än ett sätt, dvs. inte bara för vildsvin. Om ett vildsvin skulle hamna i fällan så har ägaren rätt att skjuta vildsvinet helt lagligt.

Vidare kan fällan L114 lika gärna klassas som en L 112 som är typgodkänd för vildsvin. De enda relevanta skillnaderna är storleken – L 114 är större – och materialvalet: metall i stället för trä. Dessa skillnader är dock bara positiva för de fångade djuren, vilket T. S. har intygat. Vidare finns det ingen officiell materialbeskrivning för L 112 varför det inte kan sägas att plåt strider mot materialbeskrivningen. Naturvårdsverket har tidigare godkänt fällor i plåt varför materialvalet inte utgör något godtagbart skäl att vägra ett typgodkännande. Naturvårdsverket kan godkänna fångstredskap utan att något test har skett dessförinnan. S. L. har i telefonsamtal med L-O L. bl.a. accepterat att L 114 kan märkas som L 58 och L 112 respektive att L 115 kan märkas som L 57. Senare har hon dock frånfallit detta sitt löfte.

Svenska Jägareförbundet har gemänt

Fällor som används måste vara tillverkade i enlighet med Naturvårdsverkets beslut om typgodkännande. Något utrymme för avvikelser finns i princip inte. L-O L. fällor uppfyller inte kravspecifikationerna för fällorna L 57, L 58 och L 112, eftersom avvikelser föreligger såvitt avser material, storlek, ljusinsläpp och konstruktion. Det är i och för sig riktigt att om någon utan avsikt råkar fånga ett vildsvin i en fälla avsedd för fångst av annat djur så får vildvinet avlivas under vissa förutsättningar.

Jordbruksverket är bara en remissinstans i frågan om typgodkännande. Att Naturvårdsverket eventuellt kan komma att godkänna L-O L. fällor vid senare tillfälle påverkar inte Svenska Jägareförbundets talan i målet.

BEVISNING

Omfattande skriftlig bevisning har åberopats i form av bl.a. tidningsartiklar, e-post-korrespondens samt myndighetsbeslut och -skrivelser.

DOMSKÄL

Målet rör L-O L. marknadsföring av två stycken vildsvinsfällor.

Svenska Jägareförbundet har gjort gällande att marknadsföringen strider mot god marknadsföringssed och är otillbörlig. Till stöd för sin talan har Svenska Jägareförbundet anfört att

vildsvinsfällorna inte får marknadsföras över huvud taget, eftersom det enligt gällande jaktlagstiftning är förbjudet att använda dessa om de inte har typgodkänts av Naturvårdsverket.

Enligt generalklausulen i 5 § marknadsföringslagen (2008:486), MFL, ska marknadsföring stämma överens med god marknadsföringssed. Marknadsföring som strider mot god marknadsföringssed enligt 5 § är enligt 6 § MFL att anse som otillbörlig om den i märkbar mån påverkar eller sannolikt påverkar mottagarens förmåga att fatta ett välgrundat affärsbeslut.

Av den s.k. lagstridighetsprincipen följer att marknadsföring som innebär åsidosättande av annan lagstiftning än MFL, som uppmanar till brott eller som skapar risk för olagligt beteende är att anse som oförenlig med god marknadsföringssed och kan förbjudas med stöd av generalklausulen i 5 § MFL (se prop. 2007/08:115 s. 77 och bl.a. MD 2002:16, 2003:30 och 2004:17). Principen är så självklar och väl förankrad i svensk rätt att det inte har ansetts nödvändigt att lagfästa den (se a.prop. s. 77 och prop. 1994/95:123 s. 43).

MFL har kompletterats med en förteckning, den s.k. svarta listan, över affärsmetoder som enligt 8 § andra stycket MFL under alla omständigheter är otillbörliga (se bilaga I till direktiv 2005/29/EG). Enligt punkten 9 i svarta listan är det alltid förbjudet att ange eller på annat sätt skapa intryck av att det är lagligt att sälja en produkt när så inte är fallet. Även förbudet i punkten 9 vilar på lagstridighetsprincipens grund, vilket framgår av förarbetena till MFL (se prop. 2007/08:115 s. 78). Punkten 9 har ett snävare tillämpningsområde än generalklausulen i 5 § MFL och kan betraktas som ett specialfall av nyssnämnda princip. Som Marknadsdomstolen tidigare uttalat tar bestämmelsen i punkten 9 främst sikte på marknadsföring av produkter som är olagliga i sig, exempelvis på grund av ett rådande saluförbud eller för att produkterna inte uppfyller vissa lagkrav (se MD 2009:33). Detta inbegriper den situationen att en produkt utbjuds på marknaden utan erforderligt tillstånd.

Som redogjorts för ovan (se rubriken Bakgrund och rättslig reglering) ska fångstredskap vara typgodkänt av Naturvårdsverket för att få användas vid jakt och den som använder ej godkänt fångstredskap kan göra sig skyldig till jaktbrott (se 30 och 43 §§ jaktlagen [1987:259] och 11 § jaktförordningen [1987:905]). Det är tillåtet för envar att bygga sin egen fälla om denna är tillverkad i enlighet med Naturvårdsverkets beslut om typgodkännande (se 26 § första stycket 1 Naturvårdsverket Författningssamling [2002:18]).

Marknadsdomstolens bedömning

L-O L. har invänt att bolagets fällor kan anses omfattas av typgodkännande avseende fällorna L 57, L 58 och L 112. Av handlingarna i målet framgår dock att Naturvårdsverkets officiella inställning i frågan är att fällorna L 114 och L 115 inte kan anses omfattas av de andra typgodkännandena. Vidare kan noteras att L-O L. även ansökt om typgodkännande såvitt avser L 114 och L 115. Marknadsdomstolen kan för sin del konstatera att fällorna L 57 och L 58 inte avser fångst av vildsvin och att de till skillnad mot L 114 och L 115 ska konstrueras av trä. Beträffande vildsvinsfällan L 114 framgår av utredningen att den till sin konstruktion inte är helt olik den typgodkända vildsvinsfällan L 112, men att L 114 till skillnad mot L 112 är konstruerad helt i metall. Att Naturvårdsverket inte upprättat någon handling benämnd ”material- och konstruktionskrav” för fällan L 112 innebär inte – vilket L-O L. synes göra gällande – att denna kan konstrueras i valfritt material (se 26 § första stycket 1 Naturvårdsverkets Författningssamling).

På grund av det nu anförda finner Marknadsdomstolen det utrett att L-O L. fällor L 114 och L 115 inte omfattas av något typgodkännande av Naturvårdsverket och att de sålunda enligt gällande jaktlagstiftning inte lagligen får användas för fångst av djur. Genom L-O L. marknadsföring och försäljning av vildsvinsfällorna har det sålunda uppstått en risk för att de personer mot vilka marknadsföringen riktar sig kan komma att begå jaktbrott. Även om L-O L. vid marknadsföringen skulle ange att det inte är lagligt att använda fällorna utan dispens kan ett sådant påstående inte anses neutralisera risken för lagbrott (se MD 1975:3 och 1985:23). L-O L. marknadsföring är sålunda otillbörlig i enlighet med lagstridighetsprincipen och strider mot punkten 9 i den svarta listan. Förutsättningar finns således för att bifalla Svenska Jägareförbundets talan och förbjuda L-O L. marknadsföring på sätt som framgår av domslutet.

Vite

Enligt 26 § MFL ska ett förbud förenas med vite, om det inte av särskilda skäl är obehövligt. Sådana särskilda skäl föreligger inte i målet. Det föreligger inte heller skäl att frångå gällande praxis beträffande vitesbeloppets storlek.

Rättegångskostnader

Vid ovan angiven utgång ska L-O L förpliktas att utge ersättning för Svenska Jägareförbundets rättegångskostnader. Svenska Jägareförbundet har yrkat ersättning med 275 000 kr avseende ombudsarvode. Med hänsyn till målets karaktär anser Marknadsdomstolen dock att skäligt belopp får anses uppgå till 175 000 kr.

På Marknadsdomstolens vägnar

C H Fallenius

Ledamöter: Christer Fallenius, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Lars Borg, Jonas Häckner och Anders Stenlund. Enhälligt

Sekreterare: Mikael Pauli